

СЕКВЕСТИРУЕМИ И НЕСЕКВЕСТИРУЕМИ ИМУЩЕСТВА ПО ДОПК

Ст. ас. Здравко Славчев¹

Цялото имущество на данъчния длъжник служи за удовлетворяване на публичните му финансови вземания. Органите на които е възложено събиране на публични финансови вземания могат да предприемат действия, насочени към ограничаване на длъжникови права. Имуществото на задълженото лице в производството по събиране на публични финансови вземания се разглежда като съвкупност, включваща различни по обем и вид права, които се упражняват от задълженото лице. Освен добре познатите на общото изпълнително производство права – на собственост; по вземания; искове срещу трети лица и други, в данъчно-осигурителното производство публичния кредитор може да упражни значително по-широк кръг длъжникови права.

Съвкупността от вещи и права е имуществото на задълженото лице, което служи за удовлетворяване на публичния финансов интерес. В тази съвкупност влиза имущество, което се обособява на две големи групи, а именно – секвестрируемо и несеквестрируемо.

Секвестрируемо имущество на задълженото лице

Действията по принудително събиране на неплатени в срок за доброволно плащане публични финансови вземания трябва да бъдат насочени срещу имущество, принадлежащо на длъжника. Органът по чл. 167 ДОПК проверява дали вещите принадлежат на задължения субект и дали той е тугуляр на права. Проверка се извършва преди да бъдат предприети действия насочени към налагане на предвидени в закон ограничения. Принципът е, че принуда се насочва върху всички вещи и права на задълженото лице, което означава, че цялото му имущество служи за удовлетворяване на определени по основание и конкретизирани по размер с влязъл в сила акт на компетентен орган публични финансови вземания.

Секвестрируеми длъжникови права

¹ асистент по Данъчно и Финансово право.

Правата на задълженото лице по принцип са секвестрируеми. Това законодателно решение е проявява на гаранционно-превантивното въздействия на процесуалните данъчно-осигурителни норми. Знаейки, че всяко едно негово право може да бъде ограничено или упражнено от орган по приходите, задълженото лице се мотивира да извършва действия, насочени към погасяване на данъчно или осигурително ликвидно и изискуемо парично вземане.

Секвестрируемостта на правата не бива да се оприличава с възможността за секвестрируемост на длъжникови вещи.

Секвестрируеми длъжникови вещи

Длъжникът не може да бъде лишен от възможност да ползва определени свои вещи, но законодателя е предвидил да може да бъде лишено от възможност да упражнява конкретни права – да получава суми; да се разпорежда с имущества и др.

Принципът на секвестрируемостта има ограничения.

Те се налагат, за да се осигури стандарт за преживяване и оцеляване на задължено физическо лице. Неоправдано е публичния финансов интерес да не се съобразява с личната необходимост от физиологично съществуване.

Несеквестрируемо имущество на задълженото лице

Несеквестрируемостта се свързва със забрана за принудително въздействие върху определено длъжниково имущество. По отношение на него властническа принуда е недопустима. Засягането му дотолкова уврежда задълженото лице, че законодателя е счел за недопустима външна намеса върху него.

Несеквестрируемостта по ДОПК обхваща както вещи, така и права.

Възможно е орган по приходите да не съобрази поведението или актовете си с разпореденото в закона и това да застраши или увреди несеквестрируеми длъжникови имуществени права. Нарушението на закона обективира правния интерес на лицето да се защити, като упражни правото си и обжалва акта на органа по приходите.

Законът не допуска длъжници да бъдат поставени в невъзможност да задоволяват ежедневните си житейски потребности – чл. 213, ал. 2 ДОПК. Публичният финансов интерес е защитен и се ползва с привилегии, но недопустимо е създаването на условия или

предпоставки лишавачи отделния индивид от международно признат общочовешки минимум. Именно поради тази причина процесуалният закон съдържа норми защитаващи бюджетни длъжници. В него са посочени вещите и е очертан кръга на несеквестрируемото длъжниково имущество.

Законът предвижда закрила по отношение на многобройни **несеквестрируеми длъжникови вещи**.

От защита се нуждая и интересите на лица от семейството на длъжника, поради което несеквестрируеми са вещи за всекидневна употреба на длъжника и на неговото семейство, сред които:

лични вещи - дрехи (костюми, панталони, ризи, жилетки и пуловери - за мъжете; поли или панталони, блузи или рокли - за жените), бельо, обувки, работно облекло.

задоволяващи домашни нужди - легла, домашни и кухненски прибори; телевизор, хладилник, готварска и отоплителна печка, перална и миялна машини, телефонни апарати, маси и столове, прибори за хранене, музикални и радио-системи и др. подобни.

учебни пособия, включително книги и музикални инструменти, използването на които е необходимо за общо или професионално обучение на длъжника или членовете на неговото семейство.

изкуствени органи, протези, очила и други помощни приспособления и предмети, които се употребяват от длъжника или от членовете на неговото семейство поради физически недъзи или наранявания, както и лекарствата и другите приспособления, средства и материали за лечение.

всички детски храни и принадлежности – дрехи, играчки, подаръци дадени на децата, независимо то стойността и вида им, вкл. златни украшения и др. подобни.

Несеквестрируема е необходимата храна, осигуряваща домакинските нужди на длъжника и на неговото семейство за продължителен времеви период, или парична сума за набавянето ѝ, ако липсват запаси от тях и не съществува друг начин за осигуряването ѝ освен закупуване;

Несеквестрируем е работния добитък, а именно: чифтокопитни животни, пчелни кошери и домашни птици, необходимият за изхранването на животните фураж.

Създадена е защита за определени вещи с оглед запазване опората за съществуване на задължено физическо лице и членовете на неговото семейство или домакинство.

Несеквестируемостта отпада и когато длъжник, в чиято полза е прогласена защита на определени вещи, лично се разпореди с тях.

Несеквестируеми са и определена категория длъжникови права

Правото да се получават социални помощи е лично субективно право.

Групата на социалните помощи обхваща средства, допълващи или заместващи собствените доходи до основните жизнени потребности или задоволяващи инцидентно възникнали потребности на подпомаганите лица и семейства.

Предназначението на тези средства е да подсигурят социалното положение на лицето, да набавят достатъчно храна и облекло, съобразно социално икономическото развитие на страната.

От получаваните суми не могат да се правят удържки и едновременно с това средствата са освободени от данъци, респ. са от категорията необлагаем доход, като при получаването им не се дължат и такси.

Социални помощи, предоставяни от държавния или общинския бюджет са някои от видовете периодични плащания в съответствие с конституционното право на социално подпомагане.

Правото на вземане от пенсионно осигуряване, като ирелевантно е обстоятелството и за вида на пенсията, както и за нейния размер. Не подлежи на обсъждане и основанието на което задълженото лице я получава – вътрешноправно или международно такова. Отпусната и определена като размер по силата на международен договор пенсия или пенсия за особени заслуги, е несеквестируемо имущество на задълженото лице.

По правило **несеквестируемо е единственото жилище на длъжника**. Законът съдържа две условия при наличието на които дори единствено жилище е годен обект на принудително изпълнение.

Физическо лице-длъжник, което е регистрирано като търговец не попада в приложното поле на закрилната норма когато притежава жилището като лично имущество.

Налице ли е съпругеска имуществена общност или гражданска съсобственост, жилището не може да е обект за изпълнение.

Особеностите на жилищното строителство ми дават основание да приема, че с редки изключения това изискване е неизпълнимо.

За да е възможно реална поделяемост трябва да са спазени многобройните изисквания на различните устройствени нормативни актове.

Съобразявайки изложените особености може да се направи извод, че в значителен брой хипотези единственото жилище на длъжника не може да е предмет на принудително изпълнение.

Несеквестрируеми са безвъзмездно получени парични средства от лица в неравностойно положение.

За да са несеквестрируеми тези парични средства трябва да са придобити на основание едностранен разпоредителен акт, чийто единствен мотив е безусловен. Писмената форма на договора за дарение на движими вещи (включително и парични средства) не е форма за действителност като е допустимо сключването на договора да се извърши и „чрез предаване”, т.е. договорът за дарение на движимо имущество е действителен като формален договор (съгласие в писмена форма) или като реален договор (освен постигнато съгласие и предаване на вещта). Извод на орган по приходите, че липсата на писмена форма на договора за дарение е равносилно на липсата на дарение не съответства на закона и не е съобразен с обекта на дарението.

Несеквестрируеми са суми по сметки до определен размер. Сумите надхвърлящи установения защитен минимум са годен обект за изпълнение. По отношение на тях орган по приходите може да предприеме действия, насочени към погасяване на дълга.

Несеквестрируеми са парични средства, които не са изрично посочени в ДОПК, но особените правила на които се подчинява тяхното получаване дават основание да се предположи, че срещу тях са недопустими действия по принуда. Такива са средствата за издръжка. Чрез тълкуване се извлича особената несеквестрируемост на тези парични средства. Целта на тези средства е да се постигне конкретен обществено положителен

резултат и недопустимо е лишаване от източник на средства за удовлетворяване на тази лична и обществено значима ценност.

Несеквестрируемо е църковното имущество, независимо че това не е изрично посочено в действаща норма. Едновременно с общите права, църквата ползва законови преференции и финансови облекчения. Изложението разглежда имуществото на Българската православна църква независимо от факта, че официално в Република България са признати 11 вероизповедания.

От гледна точка на християнската църква църковния имот има своето назначение, така че не може да се подлага на частен произвол и по това се различава от частната собственост, зависеща от волята на притежателя ѝ. Правото на собственост върху църковните имоти се подчинява на троякото правило на църквата.

Църквата, в качеството ѝ на правен субект получава паричен доход от различни дейности - от услуги; от дивидент или ликвидационен дял; от упражняване на съвместна дейност; от църковни такси, от парични или предметни дарения. Освобождаването от данък на църковните недвижими имоти настъпва по силата на действаща норма от светски закон и това освобождаване обхваща целия църковен имот, независимо от неговата площ и застрояване.

Обществената функция и предназначение на църковните имоти свидетелства, че по отношение на тях е недопустима властническа административна принуда, респ. църковните вещи и имущества не са предмет на производството по събиране на публични финансови вземания. Аргумент в подкрепа на изложеното е факта, че всяка вещ (движима или недвижима), която е предназначена пряко да служи на целите на черковния култ – независимо дали е свещенна (църковни здания) и осветена (параклиси, гробища, купели) по *jus divinum* (божествена воля) е извън кръга на гражданския оборот. Свещени църковни здания, независимо да ли се касае за свещено място с храм и други здания, дали е ставропигиален или епархийски имот не могат да бъдат възбранени. Църковното имущество не може да се предлага за закупуване в условията на публична продажба. Изводът е, че принадлежащи на църквата вещи или упражнявани от нея права (църковно имущество) са несеквестрируеми, макар това да не е изрично посочено в ДОПК.

Библиография:

Живко Сталев – „Българско гражданско процесуално право”, пето допълнено и преработено издание, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С., 1994 г., стр. 650-656.

Любен Корнезов – „Гражданско съдопроизводство”, том втори, съдебни и несъдебни производства, изд. „Софи-Р”, С., 2010 г., стр. 300-313.

Людмил Цачев, Христо Николаев – „Изпълнително производство по ГПК”, текст, коментар, съдебна практика, изд. „Сиби”, С., 1994 г., стр. 44-70.

Ярослава Генова – “Нормативна уредба и правна природа на помощите по Закона за семейни помощи за деца”, сп. “Правна мисъл”, кн. 1/2004 г., стр. 46.

Здравко Славчев – „Данъчен статут на духовните лица”, изд. „Фенея”, С., 2009 г.

The principle is that the whole property of the debtor (Art. 123, para. 1 of TIPC) guarantees the fulfillment of taxes or mandatory social insurance contributions as set out in an enforced act of the revenue authority. The property subject to enforced collection of public liabilities shall be seen as a totality comprising right of different scope and types to by the debtor. Apart from the rights recognized in the general enforcement proceedings, such as the right to property, to receivables, claim against third parties etc.